

שעור מורה מורינו הרב יהודה גנס שליט"א שבת מקץ-חנוכה תשע"ח:

בדין המאחר לשוב לביתו האם תדליק עליו אשתו

- א. הנה השבוע כאשר השתתפו המוני בית ישראל בהלוויתו של רשכבה"ג מרן הגראי"ל זללה"ה, ורבים נתאחרו מלשוב עד שעות הערב, נידונה השאלה איך אריך למיעבד, האם שתדליק האשה בזמן ההדלקה, או שידליק הבעל בשובו לביתו.
- וכעין זה יש לדון לגבי מי שמאחר לשוב לביתו מעבודתו, מתי ידליק, וכנ"ל.
- ב. והנה כבר נחלקו בדבר פוסקי הדור, דבשו"ת שבט הלוי¹ כתב שידליק הבעל בשובו לביתו, ומאידך הגרשז"א² כתב שתדליק האשה בזמן ההדלקה, ואנסה לברר את הענין כנלענ"ד.
- ג. והנה בשו"ת שבט הלוי³ דן בעיקר איך הדין כשיש לפנינו את מעלת 'זריזין מקדימים למצוות' מול מעלת 'מצוה בו יותר מבשלווחו' איזו מעלה יש להעדיף, עייש"ה.
- ד. ואמנם כבר כתב שם שיש עוד לדון בזה שמה עבר כבר עיקר זמן ההדלקה, וכמשי"ת.
- ה. והנה בתו"ד⁴ כתבו בשם הר"י פורת שמכיון שזמן ההדלקה הוא משקיעת החמה עד שתכלה רגל מן השוק, אם עבר הזמן ההוא שוב א"א להדליק, ובתו"ד חלקו וכתבו בשם הר"י דבזמן הזה שמדליקים בפנים אפשר להדליק גם אח"כ, ובריטב"א הוסיף עוד דלפי"ז בזמן חז"ל לאחר שכלתה רגל מן השוק היתה חובה למי שלא הדליק להדליק בפנים כבזמן הזה.
- ו. וברמ"א⁵ פסק כדברי הר"י, אלא דכתב שטוב להיזהר בזה גם בזמן הזה, וביאר בבה"ל דהיינו משום שרגילים לפתוח את הדלת ויש היכר לעוברים ושבים.
- ז. והנה כיום המנהג להקפיד להדליק בתחילת הלילה, ומאידך המנהג שגם מי שאיחר מלהדליק מדליק בחלון או בפתח הבית, ומנהג זה קצ"ע, דממ"נ אם נקטי' שכיום שאין כלה רגל מן השוק עד שעה מאוחרת דיננו כדין המדליקים בפנים שיכולים להדליק מאוחר, א"כ מדוע מקפידים להדליק בתחילת הזמן, ואם דיננו כבזמן חז"ל היה צריך להיות הדין שלאחר חצי שעה מתחילת הלילה יש להדליק בפנים.
- ח. עוד צ"ב דאם נקטי' שכיום השתנה שיעור 'כלתה רגל מן השוק' יהיה א"כ חובה לשים שמן בנרות בכל מקום עד שתכלה רגל מן השוק באותו מקום, ולא רק כשיעור חצי שעה⁶ [שהרי בגמ' נאמרו ב' ביאורים בביאור הברייתא מצוותה... עד שתכלה רגל מן השוק: א] דאי לא אדליק מדליק. ב] לשיעורא. וכיון שלענין אי לא אדליק מדליק נקטי' שהשתנה השיעור, ה"ה לענין השיעור], ולא נהגו כן, וצ"ע.
- ט. וצ"ל שנקטי' שלענין לכתחילה כיון שההדלקה לבני רה"ר יש לפרסם את הנס מיד עם תחילת הזמן, ומאידך לענין דיעבד אין סיבה להדליק בפנים, כל שיש עדיין פרסום לבני רה"ר, וכמו כן לענין השיעור לא תיקנו חז"ל להדליק יותר מחצי שעה, וכדמוכח מכך שבזמן הסכנה בחז"ל יש להדליק חצי שעה.

¹ חלק ד' סימן מ"ו.

² בתשו' שהובאה בס' הליכות שלמה סי' ט"ז.

³ שם.

⁴ שבת כ"א:

⁵ תרע"ב ב'.

⁶ וידוע שאכן כן הקפיד הגרי"ז מבריסק זצ"ל להדליק עד שתכלה רגל מן השוק בכל מקום באשר הוא, וכיום שזכינו לאור דברי הריטב"א החדשים על שבת נמצא שכן כבר כתב הריטב"א, אולם מנהג ישראל אינו כן.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

י. ועכ"פ מכיון שעיקר זמן ההדלקה לכתחילה הוא עם תחילת הזמן, א"כ לכאור' אין כאן רק ענין של זריזות, ולכן לכאור' היה נראה שתדחה מעלת 'מצוה בו יותר מבשלוחו' מפני החובה להדליק בתחילת הזמן.

יא. ואמנם יש לדון בזה, דהנה אם תדליק האשה, והבעל לא ישמע את הברכות יתכן שיתחייב בברכת 'שעשה ניסים' ובברכת 'שהחינו' ולא יוכל לברכס, דהנה נחלקו הראשונים⁷ בדין מי שאשתו מדלקת עליו, האם יברך את ברכות אלו או לא, ומספק נקטי' שלא יברך⁸, ויוצא א"כ שבמקרה דידן אם תדליק האשה יפסיד הבעל את הברכות לשיטת הפוסקים המחייבים אותו לברך בכה"ג.

יב. ולכן היה נראה לכאור' להכריע, דאם יוכל הבעל לשמוע את הברכות במקום אחר תדליק האשה, אולם אם לא יוכל לשמוע תמתין האשה ולא תדליק עד שובו, ובתנאי שישוב טרם כלתה רגל מן השוק במקום בו הוא נמצא.

---

⁷ עיין סי' תרע"ו סעיף ב' בשו"ע ובמ"ב ס"ק ו'.

⁸ וכמש"כ במ"ב שם.

והנה בשעה"צ שם הסתפק במי שאינו מדליק האם חייב לברך שהחינו על עצם היו"ט של חנוכה, עייש"ה. ויש לעיין דאם נימא שחובה לברך שהחינו [או גם 'שעשה ניסים', עיי"ש] משום עצם היום, איך יש צד שיפטר האדם בבברכת אשתו, הלא הוי חובה שבגופו שאינו נפטר בה ע"י אחר, וי"ל.